

Experiment a „svoboda“ (ve svém „původu“)

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2006](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2006](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 14. 4. 2006
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 14. 4. 2006

Experiment a „svoboda“ (ve svém „původu“)

Chápeme-li „experiment“ dostatečně široce, takže nepovažujeme ani vědomí, ani – zejména – vědomě zacílené „jednání“ (aktivitu) za jeho nezbytnou náležitost, pak můžeme třeba v rámci světa živých bytostí každou tzv. akci nazdařbůh považovat za jakýsi experiment. Ale nejen to: za jistý, ovšem velmi nízký, „primitivní“ druh „experimentu“ můžeme považovat každou „akci“ i na velmi nízkých úrovních, třeba na úrovni kvantové, kde se zatím – podle Heisenberga – mluví o tzv. neurčitosti a kde tedy můžeme předpokládat tzv. kontingence. V tomto smyslu pak to, čemu říkáme „zákonitost“, má svůj původ v převážné (statisticky vlastně téměř homogenní) formě „chování“ nějakého „subjektu“ (tj. pravé události, která je vnitřně integrovaná a je schopna nejen akcí, ale také „aktivního vracení informací“ z těchto akcí zpět k subjektu a do subjektu, do jeho „subjektální“ sféry). „Zákonitost“ je tedy výsledkem toho, jak subjekty určitého druhu respektují jistý „řád“, který nemá kauzální, tj. donucovací charakter, nýbrž je spíše (jen) „přesvědčivý“ nebo jinak atraktivní. A protože každý „organismus“ (tj. tělesná struktura živých bytostí) funguje v některém směrech jako zesilovací a v jiných jako zeslabovací (odrušovací) systém, je zřejmé, že musí být „zařízen“ jak na zeslabování, tak na zesilování významu a vlivu kontingencí. Zeslabování kontingencí bylo a je nadále možná na základě genetického předávání rozhodujících informací, a naproti tomu zesilování kontingencí bylo svěřeno zejména nervovému systému. (V obou případech je tak problém velmi zjednodušen, protože bez zeslabovacích systémů se neobejde ani nervový systém, a bez využití kontingencí by nefungoval ani proces genetického předávání rozhodujících informací příštím generacím.) V každém případě však platí, že funkce „experimentování“ je jednou ze základních funkcí, elementárně významných pro fungování veškerenstva.

(Písek, 060414-1.)